

Konkurrenskraft

Säkerhet

Motståndskraft

Självförsörjning

Omvärldsbevakning

Maj 2025

Innehåll

1. Inledning	3
2. Strategiska områden	5
2.1 <i>Grön och blå bioekonomi.....</i>	5
2.1.1 <i>Aktuellt nu och framåt.....</i>	6
2.2 <i>Hälsa.....</i>	7
2.2.1 <i>Aktuellt nu och framåt.....</i>	8
2.3 <i>Digitalisering</i>	9
2.3.1 <i>Aktuellt nu och framåt.....</i>	10
2.4 <i>Energi, industri, infrastruktur och transport.....</i>	11
2.4.1 <i>Aktuellt nu och framåt.....</i>	12
3. Övriga områden	13
3.1 <i>EU:s inriktning och budget i förändring.....</i>	13
Bilaga 1. Lista över policy i EU:s beslutsprocess.....	14

1. Inledning

Småland Blekinge Halland South Swedens (SBHSS) omvärldsbevakning är en återkommande analys framtagen av samarbetets Brysselkontor. Kunskapsunderlaget bidrar till ägarnas strategiska och årliga arbete med att kartlägga och prioritera sina gemensamma behov gentemot Brysselkontoret, samt ange på vilket sätt man önskar engagera sig internationellt för att nå målen på hemmaplan.

Omvärldsbevakningen bygger på ett urval av tematiska området och frågor som SBHSS Brysselkontor bedömer vara relevanta att bevaka framåt, både i en europeisk och svensk kontext. Frågor som lyfts kan till exempel leda till aktiviteter kring lagstiftning, EU-finansiering eller samarbeten. Omvärldsbevakningen utesluter inte att ägarna ger Brysselkontoret i uppdrag att bevaka områden som inte tas upp här. Omvärldsbevakningen är indelad i två kategorier:

- **Strategiska områden:** Här presenteras ett urval av områden och frågor som bedöms föranleda aktivitet hos medlemmarna på kort till medellång sikt. En överblick av varje strategiskt område följs av ett antal aktuella frågor som Brysselkontoret bedömer som betydelsefulla. Här beskrivs pågående aktiviteter och hur Småland-Blekinge-Halland kan agera framöver.
- **Övriga områden:** Här presenteras frågor som syftar till att ge våra ägare större möjlighet att förbereda sig för framtiden. Utifrån vad som sker på EU-arenan kan Småland-Blekinge-Halland påverkas inom en snar framtid, vilket kan leda till uppdrag för organisationen och dess ägare.

Specifikt för denna uppdatering

När EU:s övergripande inriktning är fastlagd i början av den europeiska mandatperioden, handlar 2025 framför allt om att förslag och strategiska dokument presenteras. I dessa presenteras förslag till kommande lagstiftning och åtgärder samt EU-kommissionens generella inriktning för respektive tematiskt område. I nästa steg, under det tredje året, börjar det huvudsakliga lagstiftningsarbetet behandlas av Europaparlamentet och Europeiska unionens råd. Att engagera sig medan förslag arbetas fram under kommande år ger vissa fördelar. Påverkansinsatser ger som bekant störst effekt tidigt i EU:s beslutsprocess, innan ett förslag ligger på bordet.

Flera områden går hand i hand för att tackla klimatförändringar och göra Europa säkrare och mer konkurrenskraftigt. Det har vi tagit hänsyn till när *Energi, Industri och Infrastruktur* hanteras som ett område. Detsamma gäller för skog, livsmedel och vatten.

Innovation, EU-finansiering, kompetensförsörjning, konkurrenskraft och säkerhet är viktiga beståndsdelar i de flesta tematiska områden, men utgör inga egna områden i årets omvärldsbevakning. Däremot återkommer begreppen flitigt i beskrivningarna av de andra områdena.

I Övriga områden beskriver vi varför EU:s förändringsarbete med inriktning och budget bör bevakas.

För att tydligare förutse EU:s tidiga arbete, listar bilagan på slutet ett urval av aktuella EU-initiativ för 2025. I den tidigare fasen av EU:s beslutsprocess handlar det om att signalera till ägarna när en övergripande konsekvensanalys av pågående diskussioner behöver göras. I nästa steg, när innehållet börjar ta form, behöver planer för eventuella inspel för påverkan tas fram.

Förutsättningar att beakta de närmsta åren

En ny EU-kommission tillträdde i slutet av 2024 och kom snabbt i gång med både ordinarie verkställande verksamhet och ett omfattande förändringsarbete av såväl EU:s budget som verksamhetsinriktning. Förslag till anpassningar och förändringar sker utifrån att omvärlden har förändrats påtagligt och Europas medlemsstater upplever att EU:s verksamhet i högre grad än tidigare

bör fokusera på industriell konkurrenskraft, innovation och stärkt europeisk självförsörjningsgrad när kampen om råvaror och produkter hårdnar på den globala arenan.

Nya utmaningar och uppgifter innebär att EU tvingas se över vad medlen ska gå till och var besparingar kan göras. Signaler om vilken inriktning EU:s långtidsbudget får från och med 2028 har cirkulerat länge och den för regioner så viktiga regionalpolitiken i EU (Sammanhållningspolitiken) verkar vara ett område där större förändringar är att vänta. En halvtidsutvärdering av Sammanhållningspolitiken under våren 2025 bekräftade till stor del tidigare signaler och gav förslag för att styra om hur EU:s regionalpolitikmedel används de sista åren av pågående programperiod. Många gör bedömningen att föreslagna förändringar ska ses som ett steg för att påskynda ytterligare förändringar när den nya programperioden startar 2028.

Som en konsekvens av ökad global konkurrens betonar EU under nuvarande programperiod (2021 – 2027) vikten av innovation för att höja Europa i den ekonomiska näringskedjan. För att nå ambitionen pekar EU på behovet av ökad gränsöverskridande samverkan där egna kompetenser kopplas till andras styrkor. Avsikten är att förbättra Europas konkurrenskraft genom att slå samman styrkor, vilket även förutses stärka absorptionskraften av extern finansiering. Samarbeten som visar kapacitet att nå önskad effekt av EU-medel ökar även sina möjligheter att utlysningar skräddarsys efter deras styrkor. Att synliggöra och marknadsföra regionens kompetenser blir därför allt viktigare för regionala aktörers förmåga att kunna ta del av europeiskt kapital för investeringar i regionen. Flera av SBHSS ägare har under de sista åren gjort betydande förberedelser för att skapa och vara en del av europeiska samarbeten och ta del av ökad extern finansiering. I detta sammanhang är det en fördel för ägarna att samarbeta sinsemellan för att låna styrkor av varandra.

Med ökade globala spänningar, och utan ett slut i sikte för kriget i Ukraina, kan det inte uteslutas att Europa kommer fortsätta påverkas framöver, även på längre sikt. Dels genom fortsatt militärt stöd till Ukraina, dels genom egen ökad militär upprustning. Effekterna av kriget handlar även om framtidens prioriteringar och resursallokeringar för ökad beredskap och självförsörjningsförmåga, må det röra åtgärder för energioberoende eller ökat statsstöd till strategiskt viktig produktion av råvaror eller produkter. Situationen i Ukraina och hur otrygg omvärlden upplevs påverkar sannolikt även hur EU:s utvidgningsprocess går vidare.

För de kvarstående åren fram till en ny programperiod (från 2028) behöver regionala aktörer således förhålla sig till dels ett ökat fokus på konkurrenskraft och säkerhet, dels innovationssamarbeten. För detta behöver ägarna:

1. Fortsätta öppna dörrar till europeisk samverkan för aktörer i regionens innovationssystem och fokusera på de möjligheter som länkar bäst till våra medlemmars prioriteringar och styrkor
2. Skyndsamt utreda konsekvenser av en eventuell omprogrammering av EU:s regionalfonder

På längre sikt

Under 2027 sker slutförhandlingarna om EU:s långtidsbudget och inriktning fem till sju år framåt. Resultatet av förhandlingarna blir avgörande för vilka medel som våra ägare får tillgång till från 2028. Redan nu ser vi dock tendenser mot att EU-medel knyts till ett ökat mervärde för EU för att lösa de stora utmaningarna, snarare än att regionerna får förfoga över EU-medel utifrån egna behov.

I dagens geopolitiska kontext är det ingen vågad gissning att försvarsfrågor kommer spela en ökad roll på längre sikt. Geopolitiken påverkar även förutsättningarna för en utvidgning av unionen med nya EU-medlemmar, hur vi kan ha egen europeisk produktion av läkemedel och självförsörjning av livsmedel, vilka energilösningar EU:s medlemsstater väljer för att garantera elförsörjning och strategisk säkerhet. I takt med att demografin i Europa förändras, har en politik som syftar till att hantera en ökande arbetskraftsbrist parallellt med migrationsfrågan börjat framträda.

2. Strategiska områden

2.1 Grön och blå bioekonomi

Med gröna och blå näringar avses basnäringar så som jordbruk, skogsbruk, vattenbruk samt efterföljande livsmedels- och skogsindustri. Dessa näringar utgör således grunden i den så kallade bioekonomin som använder förnybara biologiska resurser för att producera mat, material och energi. Under den senaste europeiska mandatperioden (2019–2024) har EU:s initiativ kopplade till bioekonomi och grön-blå näringar syftat till att öka hållbarheten inom dessa områden samt mobilisera bioekonomiska sektorn för allmän miljö- och klimatnytta. Denna ansträngning fortsätter in i den nya mandatperioden (2024–2029) men med nytt fokus. Då EU under de senaste åren fokuserat på att skärpa utsläppsmål för att förmå offentliga och privata aktörer att ställa om, vill EU-kommissionen nu i stället säkerställa att omställningen kan ske på ett ekonomiskt hållbart sätt och samtidigt bidra till att öka europeisk konkurrens- och motståndskraft.

En ny EU-kommissions prioriteringar formas alltid av den samtid i vilken den tillträder. Medan föregående EU-kommission i mångt och mycket präglades av *Parisavtalet* och klimatmedvetenheten efter "*Fridays for Future*"-rörelsens mediala framgång präglas den nya kommissionen av de senaste årens globala kriser. Säkerhet, motståndskraft och industriell konkurrenskraft genomsyrar i dag alla europeiska diskussioner. Medan den förra mandatperioden ramades in av den *Gröna given*, formas den nya kommissionens policyinriktning och språkbruk av kommissionens meddelande om en *konkurrenskraftkompas*. Förutom de övergripande styrdokumentet nämnda ovan kommer det närmsta året att präglas av lansering av flera tematiska strategier inom skog, livsmedel och vatten, vilka listar initiativ och lagförslag för den innevarande mandatperioden.

EU:s engagemang kopplat till skogliga frågor kommer fortsätta under kommande år. Inga större nya lagstiftningsförslag förutspås på området, utan fokus kommer i stället att läggas på implementering av antagen lagstiftning och att slutförhandla bordlagda förslag från förra mandatperioden. Kommande års satsningar på det skogliga området kommer kretsa kring EU-kommissionens nya bioekonomistategi, förslag på administrativa förenklingar inom bioekonomin, samt förslag kring finansiella kompensationsystem till jord- och skogsbrukare.

På livsmedelsområdet präglades föregående mandatperiod av insatser för en hållbar omställning av jordbruk och livsmedelsproduktion. Reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken och initiativ som "*Från jord till bord*", resulterade i ett utbrett missnöje bland jordbrukare runt om i Europa på grund av regelverk och krav. Genom en blandning av protester, global osäkerhet och stigande livsmedelspriser har den nya EU-kommissionen lanserat en strategi kallad *vision för jordbruk och mat* med åtgärder för att stötta jordbrukare genom bland annat regelförenklingar och minskade administrativa krav. I och med att EU-kommissionen under 2025 kommer att presentera sitt förslag på ny långtidsbudget (2028–2034) kommer diskussionen om EU:s jordbrukspolitik att inledas på allvar. EU:s jordbrukspolitik är ett av unionens största utgiftsområden och har stor betydelse för jordbrukets hållbarhet och europeisk självförsörjning och motståndskraft mot globala kriser och klimatförändringar.

Frågor kopplade till tillgång och användning av vattenresurser, både på land och till havs, inklusive så kallade blå näringar, är en fråga som fått allt större uppmärksamhet på europeisk nivå. Många europeiska aktörer har under de senaste åren efterfrågat en "*blå giv*" som ett komplement till den Gröna given, något som EU-kommissionen hörsammat genom att tillsätta Jessika Roswall som EU:s första kommissionär med specifikt ansvar för vattenfrågor. Under 2025 är flera vattenrelaterade initiativ planerade, däribland en ny strategi för *vattenresiliens* och en ny *havspakt*.

2.1.1 Aktuellt nu och framåt

Mot bakgrund av EU:s initiativ och medlemmarnas prioriteringar 2025 bedömer Brysselkontoret att bevakning och aktivitet bör fokuseras på följande områden:

Skog

Skog och träfrågor fortsätter att vara aktuella på den europeiska nivån, men kommer under den innevarande mandatperioden byta inriktning. Dels kommer fokus skifta från lagstiftning till implementering och utvärdering, dels kommer EU-kommissionen rikta in sig på insatser för att öka skogsnäringens konkurrens- och motståndskraft genom riktade stöd och administrativa lättnader. Under det närmsta året kommer EU-kommissionen presentera flera initiativ av betydelse för skogsnäringen i Småland-Blekinge-Halland. Under hösten 2025 väntas EU-kommissionen presentera sin *nya bioekonomistategi*. Innehållet är än så länge okänt, men väntas ta ett brett grepp med fokus på åtgärder för att stärka europeisk bioindustri och dess globala konkurrenskraft. Under året kommer diskussionen om EU:s nästa *långtidsbudget* inledas, inklusive revidering av *EU:s gemensamma jordbrukspolitik*. På det skogliga området kommer det vara särskilt intressant att se eventuella förslag på europeisk ersättning och finansieringssystem för kolinlagring i mark och natur.

Livsmedel

Jordbruk och livsmedelsfrågor är återkommande på den europeiska dagordningen och väntas få ökad uppmärksamhet under kommande år. Efter långvariga jordbrukarprotester runt om i Europa mot EU:s ökade hållbarhetskrav samt ett geopolitiskt omvärldsläge som tydliggör de europeiska leveranskedjornas utsatthet, kommer EU-kommissionen under kommande år att fokusera på jordbrukets konkurrenskraft och funktion i en den samhälleliga motståndskraften vid kris. I februari 2025 lanserade EU-kommissionen strategiska meddelandet *visionen för jordbruk och livsmedel*. Visionen stakar ut mycket av det som EU-kommissionen ämnar åstadkomma på området under kommande mandatperiod. Förutom att inleda diskussionen om den *gemensamma jordbrukspolitikens*, post-2027, lanserar EU-kommissionen också *förenklingspaket* som syftar till att minska regler och administrativ börda inom jordbruket. Under våren 2025 har beredskapsstrategier presenterats som delvis behandlar livsmedelsförsörjning i kristid. Häribland återfinns kommissionens *vitpapper om framtiden för EU:s försvar*, *EU:s strategi för en beredskapsunion*, samt *EU:s strategi för beredskapslager*. Ett ökat beredskapsfokus har på olika sätt potential att bidra till livsmedelssektorns och landsbygdsregioners välmående, men riskerar att paradoxalt nog också öka den typ av krav som EU-kommissionen ämnar minska. Livsmedelsfrågorna blir därför fortsatt intressanta för SBHSS regioner att följa.

Vatten

Med den nya EU-kommissionens tillträde har vattenfrågorna på ett tydligt sätt fått ett ökat utrymme på den europeiska dagordningen. Detta inte minst genom utnämningen av svenska Jessika Roswall som kommissionens första kommissionär för vattenresiliens. I juni 2025 kommer EU-kommissionen lansera en *strategi om vattenresiliens* med förväntat fokus på effektiv användning av vattenresurser, föroreningar och konkurrenskraften inom vattenrelaterad industri. Kopplat till föroreningar planeras under 2025 en revidering av *EU:s kemikalielagstiftning (REACH)* för att bättre hantera olika PFAS-ämnen. Ett globalt problem med allvarliga konsekvenser lokalt inom Småland-Blekinge-Halland. Även havsfrågor tillägnas uppmärksamhet under mandatperioden. I juni 2025 kommer EU-kommissionen att lansera en ny *havspakt* med initiativ kopplade till havets välmående, fiskerinäringen och kustsamhällen. Sammantaget har Småland-Blekinge-Halland i och med antagandet av sin nya vattenposition, goda möjligheter att påverka framtagandet av initiativ och lagstiftning på de vattenrelaterade områdena.

Viktiga frågor

- Lagstiftningsakter med bäring på skogsbruket, vatten och livsmedelsförsörjning

2.2 Hälsa

På hälsoområdet har EU inte beslutskompetens, utan EU-kommissionens roll är huvudsakligen att stödja medlemsstaterna i arbetet samt att främja såväl forskning som innovation, men det hindrar inte att ny lagstiftning inom hälsoområdet efterfrågas av EU:s medlemsstater och presenteras från EU-arenan. Demografiska, tekniska och kostnadsrelaterade utmaningar ökar kraven på att hälso- och sjukvårdssystem runtom i Europa reformeras och moderniseras. Därför uppmuntrar EU-kommissionen till samordning, samverkan och erfarenhetsutbyte både mellan olika länder och sektorer, med eller utan EU-finansiering. Europa har ett starkt näringsliv inom *Life Science och MedTech* och den globala konkurrenskraften för dessa branscher anses kunna stärkas ytterligare genom harmonisering av regelverk, inte minst vad gäller digitalisering och e-hälsa.

Med utgångspunkt i pandemin har EU-kommissionen adresserat behov av samordnade rekommendationer och insatser inom hälsoområdet framöver, bland annat genom en europeisk hälsounion, för att stärka beredskapen vid gränsöverskridande hälsohot. Covid-19 har även tydliggjort behovet av ökade finansiella satsningar på hälsoområdet, gränsöverskridande samarbete, samt innovations- och tillhörande kompetensbehov för att öka EU:s globala konkurrenskraft. Gemensamma utmaningar som EU-kommissionen försöker bemöta är framför allt kopplat till beredskapsfrågan, i form av bristen på läkemedel, ökad vårdefterfrågan men minskad arbetskraft, hot mot folkhälsan och cyberhot mot vårdsektorn.

Utveckling, både gällande effektiva hälso- och sjukvårdssystem och näringslivsfrämjande, sker i ökande grad inom europeiska samverkansplattformar, där aktörer från regioner, akademi, näringsliv och hälsoorganisationer gemensamt driver utvecklingen, bygger strategiska allianser för kompetensutbyte samt påverkar beslut och finansieringsutlysningar. Regioner arbetar även med hälsoinnovation och näringslivsfrämjande inom ramarna för regionernas styrkeprioriteringar (smart specialisering). Det är således inte tal om enskilda projekt, utan bredare sammanslutningar där man kontinuerligt samarbetar kring utmaningar och möjligheter. Digitalisering och utveckling inom e-hälsa ses både som en del av lösningen på utmaningar inom hälso- och sjukvårdssystemet och som en tillväxtbransch. Ett exempel på detta är våra ägares delaktighet i den europeiska innovationshubben för hälsodata, som det står mer om under digitaliseringsområdet på sida 7–8 i denna omvärldsbevakning.

Småland-Blekinge-Hallands aktörer har fortsatt sitt europeiska engagemang inom området hälsa genom den gemensamma hälsoplattformen som etablerades under 2020. Plattformen är ett verktyg för att genomföra ägarnas uppdrag om nära vård, med syftet att kunna arbeta mer effektivt och långsiktigt. Plattformen organiserar erfarenhetsutbyten genom samarbetet med italienska regionen Emilia-Romagna och syftar till att fungera som gemensam ingång till Brysselbaserade nätverk och kontakter för utveckling av vården.

2.2.1 Aktuellt nu och framåt

Mot bakgrund av EU:s initiativ och medlemmarnas prioriteringar under 2025 bedömer Brysselkontoret att bevakning och aktivitet bör fokuseras på följande områden:

Effektiva robusta och motståndskraftiga hälso- och sjukvårdssystem

Inom såväl europeiska som nationella nätverk pågår diskussioner, kunskapsutveckling och erfarenhetsutbyten kring hur hälso- och sjukvårdssystemen kan stärkas och effektiviseras. Utgångspunkten är som regel ett personcentrerat förhållningssätt samt en integrerad och samordnad vård. Småland-Blekinge-Hallands engagemang kopplat till nära vård ligger väl i linje med dessa diskussioner. Digitalisering är en central del av effektiviseringen av hälso- och sjukvårdssystemen. Bland annat utforskas AI:s roll inom vården och EU-lagstiftningen för ett europeiskt hälsodataområde har nu godkänts, vilket kommer påverka hälso- och sjukvårdens arbete framöver. Revideringen av läkemedelslagstiftningen befinner sig i slutet av EU:s lagstiftningsprocess, och tidigare i år presenterades en strategi för beredskap, en handlingsplan för cybersäkerhet inom vården och en akt för kritiska läkemedel. Framöver väntas lagstiftning kopplat till bioteknik, strategier för ökad arbetskraft inom hälso- och sjukvård, för stöd av medicinska motåtgärder för hot mot folkhälsan, samt för lageruppbyggnad. Med flera nya EU-initiativ för hälsa finns anledning för SBHSS att engagera sig i policyprocessen.

Europeiska samarbetsmöjligheter

I ett europeiskt sammanhang blir samarbeten allt viktigare för ingångar till utbyte, samlärande och EU-medel. Samarbetsmöjligheterna ser olika ut gällande struktur och formalitet, med Hälsoplattformens samarbete med Emilia-Romagna som exempel på ett informellt samarbete. Smart specialisering spelar en roll för samverkan och konkurrenskraften inom hälsoinnovation och här finns samarbetsplattformar att nyttja. Exempel på mer formella samarbeten finns inom EU:s finansieringsprogram för forskning och innovation, Horisont Europa, med partnerskapet *European partnership on transforming health and care systems*, vilket tydligt omfattar hälso- och sjukvårdsansvariga och som bygger på tidigare partnerskap. *Kompetenspakten*, ett ramverk för flera större initiativ med målet att främja samarbete mellan privata och offentliga aktörer för konkreta åtgärder inom kompetensutveckling. Där erbjuds hubbar av nätverk, resurser, kunskap och vägledning anpassat efter deltagarnas behov. För att kunna tillgodogöra sig nyttan och resultat krävs ett aktivt deltagande av experter från hemmaplan.

EU-finansiering inom hälsa 2021–2027

Fram till 2027 kommer det sannolikt att finnas flera möjligheter till finansiering inom hälsa, men förutsättningar och inriktningar kan förändras med de nya utmaningarna. Bland annat genom EU:s hälsoprogram *EU4Health*. Fokus ligger på långsiktiga utmaningar för att stärka och upprusta hälso- och sjukvårdssystemen med hänsyn till en åldrande befolkning och geopolitiska kriser. Även inom forsknings- och innovationsprogrammet *Horisont Europa* finns stora satsningar på hälsa. För hälsoinnovation finns även *Initiativet för innovativ hälsa* (IHI) som är ett offentligt-privat partnerskap mellan EU och europeiska life science-industrier. Målet är att omvandla hälsovetenskap och innovation till konkreta fördelar för patienter och samhälle, samt säkra att Europa ligger i framkanten för tvärvetenskaplig, hållbar och patientcentrerad hälsoforskning. *Programmet för ett digitalt Europa* erbjuder möjligheter till finansiering kopplat till digitalisering och e-hälsa, alltifrån offentlig sektors omställning till utveckling av artificiell intelligens. Även *Erasmus+* öppnar upp för medel knutna till insatser för kompetensutveckling inom hälso- och sjukvård.

Viktiga frågor:

- Utveckling av nya och befintliga europeiska samarbeten för att utveckla nära vård
- Möjligheter till EU-finansiering för regionernas arbete med hälsodata
- Utvecklingspotential för påverkan och implementering av EU-lagstiftning

2.3 Digitalisering

EU-kommissionen har utnämnt åren fram till 2030 som EU:s digitala decennium och pekar på behovet av genomgripande samhällsomställningar. Utmaningarna ställer höga krav på såväl sektorsövergripande samarbete som utbyggnad av digital infrastruktur, vilket är grundförutsättningen för hela digitaliseringsarbetet. Detta har synliggjorts med EU:s tidigare och kommande lagförslag. För att nå målen fram till 2030 används EU:s digitala kompass som strategiskt hjälpmedel, vilket flera svenska aktörer visat intresse för att använda. Oklarheten kring ansvarsfrågan för digitalisering i Sverige spelar dock en avgörande roll för våra ägares möjligheter att utveckla digitaliseringen genom EU-arenan.

På EU-arenan hanteras frågor om hur vi kan sätta ramar för äganderätt, tillgång och användning av vår data inom en rad olika sektorer, samt interoperabilitet inom och mellan olika offentliga digitala system. Den lokala och regionala nivåns engagemang synliggörs när vi talar om EU:s ramar för offentliga digitala tjänster, samt för samordning och stöd till näringslivets verksamhetsanpassningar. Till exempel kan det gälla nya krav på EU-certifieringar (CE-märkning) som kommer krävas 2026 för nya system och tjänster kopplat till AI. Flera lagförslag om ovan nämnda områden har redan hanterats och med hänsyn till den snabba digitala utvecklingen är sannolikheten hög att lagförslagen kommer behöva uppdateras och nya lagförslag presenteras i framtiden. För att nå målen till 2030 identifieras och definieras fyra prioriterade områden i *EU:s digitala kompass: kompetens, infrastruktur, företag och offentliga verksamheter*, som måste stärkas för att nyttja digitaliseringens möjligheter. I en situation där den svenska lokala- och regionala nivåns intressen inte tydligt framförs av någon svensk medlemsorganisation eller myndighet, finns det anledning för aktörer i Småland-Blekinge-Halland att fortsätta följa diskussioner på EU-arenan om både lagstiftning och initiativ tillsammans i SBHSS.

Samarbete inom SBHSS och övriga regioner i Sverige har bekräftat Brysselarenan som en viktig samlingsplats för att identifiera europeiska projekt- och samarbetspartners både i policy- och finansieringssammanhang. Samarbeten ger inte bara större genomslag vid påverkansarbete, utan utvecklar även den regionala verksamheten genom erfarenhetsutbyten och ökar chanserna till projektfinansiering från EU. Ofta förutsätts samarbeten med olika typer av aktörer för att projekt ska utveckla lösningar för gemensamma europeiska utmaningar, samt kan utlysningar formas efter samarbetskonsortiers ambitioner. Våra ägares deltagande i europeiska digitala innovationshubbar (EDIH) kan således innebära fördelar för våra ägare och dess aktörer eftersom arbetsmetoden att knyta ihop en mängd kompetenser och resurser till ett större samarbete betonas i flera EU-sammanhang.

EU erbjuder även ekonomiska styrmedel och investeringar, såsom finansieringsprogrammet *Programmet för ett digitalt Europa*, men digitalisering ingår även som en aspekt i flera av EU:s övriga tematiska program. Investeringar i strategiska teknologier utifrån Europas politiska prioriteringar står högt på agendan. Konsten för oss blir att koppla ihop det horisontella digitala området med våra andra respektive arbetsområden och dess aktörer, samt att påverka programutlysningar utifrån våra regioners och lärosätes behov. EU-finansieringens fokus är på ökad europeisk konkurrenskraft, innovation och oberoende av övriga världen för tekniska komponenter.

2.3.1 Aktuellt nu och framåt

Mot bakgrund av EU:s initiativ och medlemmarnas prioriteringar 2025 bedömer Brysselkontoret att bevakning och aktivitet bör fokuseras på följande områden:

Policy

2024 antogs flera lagförslag som påverkar EU-medborgare och därför förväntas färre nya lagförslag på EU-nivå för att lägga fokus på implementering av tidigare lagförslag, samt minskad börda för europeiska företag och prioritering av EU:s konkurrenskraft. Däremot har redan ett flertal initiativ på det digitala området presenterats. Det är av intresse att följa utvecklingen av EU:s datasatsningar och regleringen av AI, bland annat genom att följa utvecklingen av EU-kommissionens AI-byrå som ska stödja företag och myndigheter i medlemsländerna. Strategier väntas komma för AI-tillämpningar, krisberedskap och kvantdatorer. Initiativ har fortsatt lagts fram inom cybersäkerhet, bland annat inom hälso- och sjukvården, och förväntas fortsätta med hänsyn till den geopolitiska situationen. Nya regler för att bemöta digitalt beroende förväntas på efterfrågan av Europaparlamentet, samt reglering av digitala nätverk (DNA). Med hänsyn till osäkerheten kring ansvarsfrågan för de digitala frågorna i Sverige, bland annat genom avsaknad av nationell digitaliseringsstrategi sedan 2022, finns särskild anledning att engagera sig i den europeiska policyutvecklingen.

Digital infrastruktur

Europa ska bli den mest uppkopplade kontinenten 2030 och digital infrastruktur är ett av EU:s mål för att stärka det digitala oberoendet och tydligt fokusera på den digitala infrastrukturen genom säkra, högpresterande och hållbara digitala infrastrukturer. Gigabitinfrastrukturakten (GIA) antogs förra året och ersätter tidigare regler för snabbt bredband i EU (CBRD) för att nå målen för den digitala infrastrukturen genom minskad kostnad för utbyggnad. Regleringen av digitala nätverk (DNA), som nämns i EU-kommissionens *Vitbok för hur Europa ska bemästra behoven av digital infrastruktur*, behandlas av EU-kommissionen och förväntas innan årets slut. I en högnivårapport, på uppdrag av Europeiska rådet, om den inre marknadens framtid identifieras en färdplan för att påskynda integrationen av elektronisk kommunikation med fokus på framsteg inom nuvarande europeisk mandatperiod (2024–2029). EU:s mål påverkar regionernas ansvar för bredbandsutbyggnad och engagemang på EU-nivå är därför viktigt.

Samarbeten

För att öka chanserna till EU:s projektförfinansiering förutsätts ofta samarbeten för att utveckla lösningar på gemensamma utmaningar i Europa. Samarbeten på svensk och europeisk nivå ger större genomslag vid påverkansarbete av såväl lagstiftningsakter som finansiering och utvecklar verksamheten genom erfarenhetsutbyten. Brysselkontorets ingångar till nätverk som ERRIN är verktyg för att hitta digitaliseringsmöjligheter för regionerna.

Finansiering

Framför allt erbjuder *Programmet för ett digitalt Europa* strategisk finansiering för att stödja projekt inom bland annat cybersäkerhet, AI, digitala färdigheter och ökad användning av digitala teknologier. Programmet riktar sig särskilt till att forskning av digitala teknologier och dess resultat ska nå marknaden. Finansiering för digitalisering finns även inom *Fonden för ett sammanlänkat Europa (CEF Digital)* för digital infrastruktur, *Erasmus+* för kompetensutveckling och utbildning, samt *Horisont Europa* för forskning och innovation. Ett viktigt fokus framöver blir att lyfta blicken och koppla regionala satsningar efter europeiska politiska prioriteringar, såsom genom Strategiska teknologier för Europa-plattformen (STEP). Den syftar till att öka investeringar inom kritisk teknologi, vilket Brysselkontoret har skrivit mer om nedan.

Viktiga frågor:

- Kunna påverka EU-lagstiftning tidigt i policyprocessen
- Nyttja möjligheter för samarbeten och finansiering av digital omställning

2.4 Energi, industri, infrastruktur och transport

Föregående mandatperiods stora klimatsatsning, EU:s *Gröna giv*, har som huvudmål att göra unionen klimatneutral till 2050 genom att reducera medlemsländernas utsläpp av växthusgaser till netto-noll. Detta mål ligger fast och EU:s medlemsländer kommer att behöva hålla en stram kurs under de närmsta åren för att nå det första delmålet om 55 procent minskning av utsläppen (jämfört med 1990-års nivåer) till 2030. Samtidigt förbereder EU-kommissionen just nu nästa delmål, det för 2040. Insatserna för att reducera EU:s utsläpp av växthusgaser kommer därför att behöva fortsätta under en överskådlig tid. Då fokus tidigare legat på att fastslå den allmänna inriktningen i klimatpolitiken med strängare utsläppsmål för olika sektorer, vill den nya EU-kommissionen nu med olika stödinsatser säkerställa att den gröna omställningen kan ske på ett ekonomiskt hållbart sätt som också bidrar till att öka den europeiska industrins globala konkurrenskraft.

Energi-, industri- och transportsektorerna står alltså för merparten av EU:s totala utsläpp. Den gröna omställningen av dessa sektorer kommer ofrånkomligen att innebära kostnader och osäkra investeringar som ska bäras av berörda sektorer, konsumenter och skattebetalare. Att säkra upp dessa sektorer för att klara av, inte bara den gröna omställningen i sig, utan även en osäker omvärld med internationella konflikter och störningar i handelsflöden, är den stora utmaningen för EU i vår samtid.

Den europeiska diskussionen kopplat till energi, industri och infrastruktur präglas i mångt och mycket av röster som poängterar behovet av att parallellt med den gröna omställningen också säkerställa europeiska företags globala konkurrenskraft, och att trygga leveranskedjor och tillgång till teknik och råmaterial, så att den gröna omställningen kan fortgå och utveckla Europa, även i en konfliktfylld omvärld. Därtill lyfts det faktum att klimatanpassning och grön omställning går hand i hand med en allmän samhällssäkerhet och civilt och militärt försvar. Ett decentraliserat elnät står sig mer robust mot både en militär angripare och ett oförutsägbart väder. En hållbar, grön och konkurrenskraftig europeisk industri är på liknande sätt en grundförutsättning för att stå emot blockader av handelsvägar och för återhämtning efter naturkatastrofer. Sist men inte minst, kan varken energi- eller industrisektorerna fungera utan en robust och motståndskraftig infrastruktur av vägar, järnvägar, hamnar, samt el och kommunikationsledningar.

Samhällelig säkerhet, motståndskraft och självförsörjning kommer under kommande år vara ledord för den europeiska politiken för energi-, industri-, transportsektorerna. EU-kommissionens prioritering av utbyggnad av förnybar energi inom EU kommer att fortsätta. Diskussionen om att bygga färdigt den så kallade energiunionen, som länge diskuterats, har fått förnyad kraft sedan kriget i Ukraina och är en fråga där medlemsländerna vill se ledarskap från EU-kommissionen. En snabb utbyggnad av förnybar energi kräver också en stärkt europeisk industriell bas som kan underhålla den ny infrastrukturen och elnäten. Här handlar diskussionen om att nyttja de råvaruresurser som trots allt redan finns i Europa, både i berggrunden och i form av återvunnet material, men också att säkerställa att Europa har kompetensen och den tekniska förmågan att förädla dessa material till avancerad grön teknik. EU-kommissionens har under inledande månader av 2025 lanserat flera initiativ för att stödja grön industri och teknik i Europa. Förutom det strategiska meddelandet om en *giv för en ren industri*, lanserar kommissionen flera större *regelförenklingspaket* som är tänkt att bidra till förkortade tillståndprocesser och minskad administrativ börda. Frågorna om en ökning av *EU:s långtidsbudget*, europeisk gemensam upplåning och olika former av statsstöd riktade till grön industri och försvarssektorn, något som Sverige resolut varit emot, kommer också vara aktuella under de närmsta åren, där kreativa lösningar från lokal och regional nivå efterfrågas. Försvar och klimatanpassning får en ökad uppmärksamhet för transport och infrastruktur, där EU-kommissionen kommer att försöka hitta fler kreativa synergier mellan de finansiella programmen, för att bättre säkerställa samhällelig säkerhet, motståndskraft och självförsörjning.

2.4.1 Aktuellt nu och framåt

Mot bakgrund av EU:s initiativ och medlemmarnas prioriteringar 2025 bedömer Brysselkontoret att bevakning och aktivitet bör fokuseras på följande områden:

Industri

Industriell konkurrenskraft är en fråga som har kommit att bli alltmer central under de senaste åren, inte minst med anledning av de tillkortakommanden i den europeiska självförsörjningsgraden som blev påtagliga vid flera kriser under årtiondets början. Den nya EU-kommissionen bygger vidare på föregående mandatperiods industriinitiativ och har under 2025 lanserat en ny *giv för ren industri*. Detta strategiska dokument listar en rad initiativ och lagstiftningsförslag på det energi- och industripolitiska området som är tänkta att lanseras under kommande månader och år. Några nämnvärda exempel är ett nytt *ramverk för statliga stöd och rekommendationer om skattemässiga incitament för hållbar industri*. Därutöver är flera initiativ annonserade för 2025 kring administrativa lättnader och påskyndande tillståndprocesser för hållbar industri och teknik. Däribland *akten för påskyndandet av utfasning av industrins fossila utsläpp*. EU:s *ramverk för offentlig upphandling* ska också ses över i syfte att premiera hållbarhet och europeiska intressen vid offentlig upphandling. EU-kommissionen har vidare för avsikt att stöpa om EU:s finansieringsprogram för att stödja industrins konkurrenskraft. Här föreslår EU-kommissionen en ny och samlad *konkurrenskraftsfond* som är tänkt att strömlinjeforma och delvis ersätta en i dag spretig flora av finansieringsinstrument kring innovation och utveckling av hållbar teknik. EU:s politik och finansieringsprogram är i en process av förändring. Det kommer därför vara viktigt för SBHSS ägare att under kommande år bevaka de möjligheter och risker som nya finansieringsinstrument och prioriteringar medför, och där det är möjligt försöka påverka utformningen av dessa till sydsvenska aktörers fördel.

Energi

Den nya EU-kommissionens fokus på energifrågor fortsätter på inslagen väg från föregående mandatperiod. Energisektorns utsläpp behöver minska för att uppnå EU:s klimatmål, priset på energi behöver bli billigare för att garantera den industriella konkurrenskraften, och EU behöver minska sitt beroende av fossilbaserad energi från tredjeländer. Som vägledning har kommissionen under 2025 lanserat *given för ren industri* och en *handlingsplan för överkomliga energipriser*. Dessa dokument är av strategisk karaktär och innehåller därmed flera förslag som kommer presenteras under kommande månader och år. Här återfinns flera initiativ för att stärka det europeiska elnätet. Bland annat annonseras en *handlingsplan för elektrifiering* och en *europeisk pakt för elnät* som syftar till att förenkla och underlätta gränsöverskridande energiprojekt, samt effektivisera utbyggnaden av elnätverk. Nämnvärt är också den planerade *revideringen av EU:s klimatlag* för att fastslå utsläppsdelmålet för 2040. Sammanfattningsvis planeras flera stora energirelaterade initiativ under kommande år och SBHSS ägare har genom sin energiposition också goda möjligheter att delta i de europeiska diskussionerna på dessa områden.

Infrastruktur och transport

Transport och infrastruktur har en grundläggande roll i EU:s ansträngningar för att sammankoppla Europas industriella leveranskedjor och öka unionens globala konkurrens- och motståndskraft. Bättre sammanlänkande transportleder, både på land och till havs, bidrar till en motståndskraftig europeisk industri genom att minska transportkostnader och öka företagens marginaler. Under 2025 kommer diskussioner om det kommande *CEF-programmet* inledas i och med presentationen av förslag till ny *långtidsbudget*. Nämnvärda annonserade initiativ inom infrastruktur och transport för SBHSS ägare att hålla utkik på under kommande år, är bland annat en ny *handlingsplan för höghastighetståg*, en ny *hamnstrategi*, samt en ny *investeringsplan för hållbara transporter*.

Viktiga frågor

- Lagstiftningsakter med bäring på energi, industri, infrastruktur och transport

3. Övriga områden

3.1 EU:s inriktning och budget i förändring

I juli 2025 väntas EU-kommissionen presentera sitt förslag till ny långtidsbudget som är tänkt att gälla från och med 2028. Den övergripande ramen följs under hösten av mer detaljerade sektorsspecifika förordningar. Ambitionen är en EU-budget som speglar nya geopolitiska förutsättningar och att hitta en balans för vad som kan och bör finansieras gemensamt inom EU. Vidare eftersträvar kommissionen en högre flexibilitet och ett tydligare europeiskt mervärde för EU-medel. *Strategic Technologies for Europe Platform* (STEP) som presenterades redan förra året är ett exempel på denna strävan. STEP innebär en omfördelning av EU:s budget där medel styrs om mot att utveckla strategiskt viktiga teknologier för EU som helhet. De senaste månaderna har EU-kommissionen uttryckt en vilja att redan under innevarande programperiod (2021–2027) göra allt som är möjligt för att allokera existerande medel mot unionens nya prioriteringsområden där konkurrenskraft och säkerhet utgör ett filter som övriga områden silas igenom. Ett exempel är att infrastrukturinvesteringar troligen har att beakta militära aspekter när EU:s medel används, eller att EU:s forskningsmedel i högre grad än tidigare fokuserar på strategiska områden valda av EU, med eventuell påverkan på utmaningsdriven forskning. Det är i det ljuset som EU-kommissionen i sin halvtidsrevidering av EU:s regionalpolitik (Sammanhållningspolitiken) under våren föreslår incitament för en snabb nationell omprogrammering av bland annat ERUF-medel till strategiskt viktiga områden så som *konkurrenskraft, försvar, bostadsbyggande, vattenresiliens och energiomställning*. För att uppmuntra investeringar inom utpekade strategiska områden, föreslås EU:s andel av medfinansieringen att öka för insatser som kanaliseras till ovannämnda områden.

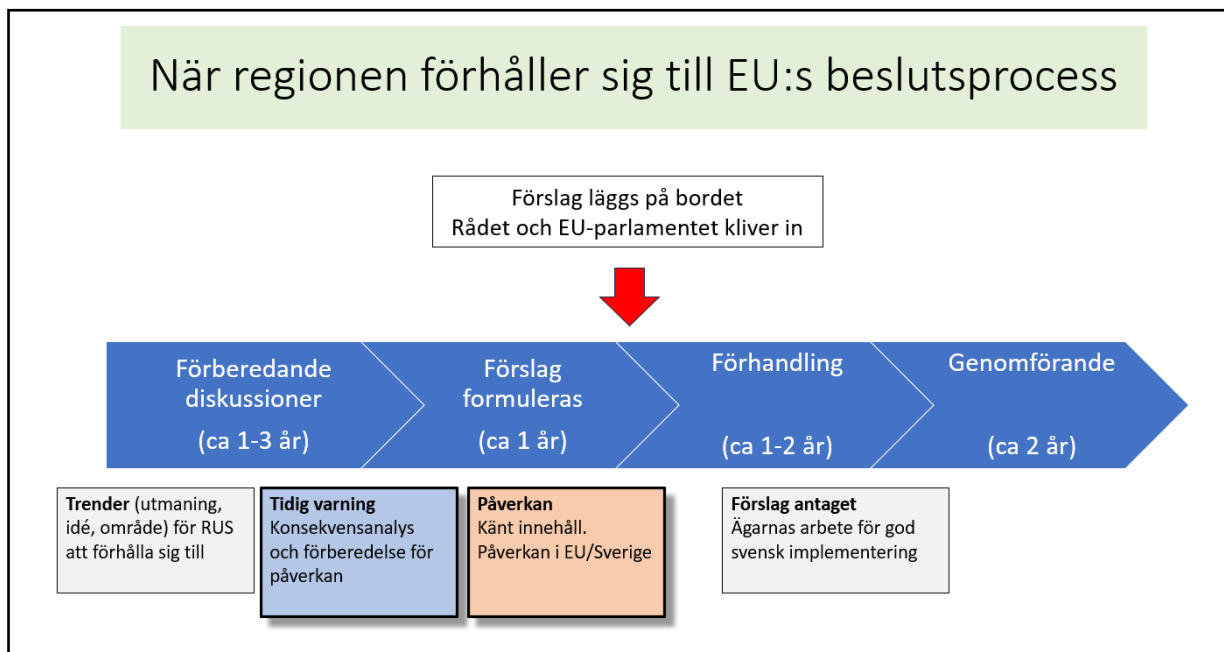
Får halvtidsutvärderingens förslag grönt ljus av EU:s lagstiftande organ, uppmanas EU:s medlemsländer att revidera sina nationella program under 2025 så att nya planer för framför allt ERUF-medel kan börja gälla från och med 2026. I och med att EU:s regionalfondsmedel står för omkring hälften av svenskt regionalt utvecklingskapital, är en snar svensk dialog mellan den regionala och nationella nivån angelägen. I dialogen lyfts med fördel en diskussion kring svensk tolkning av hur en eventuell nationell fond påverkar långsiktiga platsbaserade investeringar. I synnerhet då förslaget för Sammanhållningspolitiken ligger i linje med de diskussioner som förs kring EU:s nästa långtidsbudget, och alltså kan tänkas utgöra en grund för regionala EU-medel från 2028.

I en situation där större förändringar väntas för EU:s regionalpolitik, kommer det vara viktigt för SBHSS ägare att under kommande år bevaka och försöka påverka utformningen/implementeringen av EU-kommissionens ambitioner med en ny och samlad *konkurrenskraftsfond*. Fonden är tänkt att strömlinjeforma och delvis ersätta en i dag spretig flora av finansieringsinstrument för bland annat innovation och utveckling av hållbar teknik. Fonden ligger i linje med att öka EU:s konkurrenskraft och genomföra regelförenklingar.

Bilaga 1. Lista över policy i EU:s beslutsprocess

Det är allmänt accepterat att EU:s beslutsprocess startar långt innan ett förslag läggs på bordet och förhandlingar inleds samt att störst möjlighet att göra ett påverka finns i processens tidiga del. Nedan bild illustrerar Brysselkontorets signalsystem till ägarna. Signalerna identifierar fyra steg. De långsiktiga trenderna, tidig varning för att vidta åtgärder, tid där påverkansarbetet kan inledas, samt förberedelse för nationell implementering. De flesta delar i beslutsprocessen involverar med fördel en dialog mellan nationell och regional nivå.

Tidsangivelserna för de olika faserna i beslutsprocessen är en uppskattning och kan variera. På samma sätt kan vårt engagemang variera tidsmässigt.

Långsiktiga trender är osäkra och diskuteras endast i övergripande termer. I listan nedan lyfts i stället EU-policy som ägarna bör förhålla sig till under det kommande året. Den sista fasen, när ett förslag är antaget och endast svensk implementering återstår, tas inte upp här. Dels för att informationen redan kommunicerats, dels för att listan skulle bli för lång.

TIDIG VARNING	PÅVERKAN
Vatten: Strategi om vattenresiliens, 2025-06-04	Livsmedel: visionen för jordbruk och livsmedel, 2025-02-19
Vatten: Havspakten, 2025-06-04	Skog och livsmedel: Vitpapper om framtiden för EU:s försvar. 2025-03-21
Skog och livsmedel: EU:s strategi för beredskapslager, 2025-06-25	Skog och livsmedel: EU:s strategi för en beredskapsunion, 2025-03-26
Livsmedel: Förslag till ny gemensam jordbrukspolitik i MFF post 2027, 2025-07-16	Livsmedel: Förenklingspaket jordbruk, 2025-05-14
Skog och livsmedel: Ny bioekonomistrategi, Q4 2025	
Vatten: Revidering av EU:s kemikalielagstiftning (REACH), Q4 2025	

TIDIG VARNING	PÅVERKAN
Hälsa: Strategi för att stödja medicinska motåtgärder mot hot mot folkhälsan, Q2 2025)	Hälsa: förstärkning av integrerade barnskyddssystem i EU för ökad samverkan mellan myndigheter och tjänster
Hälsa: EU:s strategi för beredskapslager, Q2 2025)	Hälsa: EU:s strategi för en beredskapsunion, 2025-03-26
Hälsa: Strategi för ökad arbetskraft i sjukvården (TBC)	Hälsa: Akt för kritiska läkemedel, 2025-03-10
Hälsa: Europeisk bioteknikakt (Biotech Act), Q4 2025)	Hälsa: Handlingsplan för cybersäkerhet på sjukhus och vårdgivare, 2025-01-15
Digitalisering: EU Kvantstrategi (Quantum Strategy), Q2 2025	Digitalisering: Strategi för krisberedskap
Digitalisering: Strategi för AI-tillämpningar, Q3 2025	Digitalisering: Vitbok för att bemästra EU:s behov av digital infrastruktur, 2025-02-21
Digitalisering: Översyn och förenkling av cybersäkerhetsakten cybersäkerhetslagstiftningen, Q4 2025	Digitalisering: Europeisk inre säkerhetsstrategi, 2025-03-31
Digitalisering: reglering av digitala nätverk (DNA), Q4 2025	Digitalisering: Initiativ för AI-fabriker (AI Factory Initiative), 2025-04-10
Industri: Rekommendationer om skattemässiga incitament för hållbar industri, 2025-06-26	Energi: Handlingsplan för överkomliga energipriser, 2025-02-26
Industri: Konkurrenskraftsfond, 2025-07-16	
Transport: CEF 2028–2034, 2025-07-16	
Industri och energi: Revidering av EU:s klimatlag – 2040-målen, Q3 2025	
Transport och infrastruktur: Investeringsplan för hållbara transporter, Q3 2025	
Transport och infrastruktur: Handlingsplan för höghastighetståg, Q4 2025	
Transport och infrastruktur: Hamnstrategi, Q4 2025	
Industri och energi: Akten för påskyndandet av utfasning av industrins fossila utsläpp, Q4 2025	
Energi: Europeisk pakt för elnät, Q1 2026	
Energi: Handlingsplan för elektrifiering, Q1 2026	
Industri, energi och transport: Ramverk för offentlig upphandling, Q4 2026	
EU:s inriktning och budget: Eventuell svensk omprogrammering av strukturfonder till följd av halvtidsöversynen av Sammanhållningspolitiken, Q3-4 2025.	
EU:s inriktning och budget: EU:s förslag till långtidsbudget, 2025-07-16, och sektorsförfordningar (Sammanhållnings-, F&I-politik, etc) Q3 2025.	
Övrigt: Handlingsplan för implementering av Sociala pelaren, Q4 2025	Övrigt: Kompetensunionen, 2025-03-05
	Övrigt: EU:s talangpool (i trilogförhandling)